

Nr 11.

Ank. till Riksd. kansli den 10 februari 1912 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen, fjärde hufvudtiteln, gjorda framställning rörande anskaffning af en flygmaskin m. m. (1:a Afd.)

I punkt 36 under fjärde hufvudtiteln af den till Riksdagen den 13 januari 1912 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till anskaffning af en flygmaskin samt öfningar med densamma m. m. å extra stat för år 1913 bevilja 63,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att af omhänderhafvande medel under år 1912 förskjuta beloppet för att sedermera ersättas af ifrågavarande anslag.

Till det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 13 januari 1912 har departementschefen i frågan anfört följande:

»I underdånig skrifvelse den 5 oktober 1911 har chefen för fortifikationen anfört, att konstruktionen af flygmaskiner numera syntes hafva nått en sådan grad af teknisk fulländning, att de måste anses vara fullt användbara såväl för strategiska som för taktiska rekognoseringar i fält. Erfarenheten visade emellertid, att flygmaskinernas användbarhet i synnerligen hög grad vore beroende af förarnas duglighet äfvensom att det för utbildande af dugliga flygmaskinsförare erfordrades en afsevärdt lång tid, beroende därpå, att ett jämförelsevis stort antal sådana måste utbildas för att ett urval måtte kunna göras; och detta vore det enda sättet att erhålla tillräckligt skicklig personal för denna i många hänseenden synnerligen fordrande tjänst. De med vårt lands geografiska läge och säregna terräng sammanhängande atmos-

färiska förhållandena komme dessutom säkerligen att nödvändiggöra ännu längre utbildning, hvarjämte till följd af samma förhållanden utbildningen af flygmaskinsförare endast till en början borde äga rum i utlandet. För att utbildningen sedan skulle kunna äga rum inom landet — såväl sommar som vinter — erfordrades anskaffandet af en försöksflygmaskin.

För denna flygmaskins anskaffande, för utbildande i utlandet af 2 officerare, 1 underofficer och 1 mekaniker samt för anläggande af en verkstadsbyggnad med utredning och en hangar har chefen för fortifikationem hemställt om ett anslag af 44,400 kronor. Dessutom har samme chef hemställt om medel till öfningar med och underhåll af flygmaskinsmateriel, nämligen:

till öfningar med flygmaskinen, äfven vintertid.....	kronor 4,000: —
» resor och dagtraktamente med iakttagande af, att dubbelt dagtraktamente måste beräknas på grund af högre premier för liffförsäkringar för aviatorer eller på grund af de risker, de löpa	» 5,800: —
» mekanikers aflöning	» 1,800: —
» reparationsmateriel m. m. för 4 månaders årliga öfningar	» 8,000: —

Arméförvaltningen har tillstyrkt chefens för fortifikationem framställning under framhållande af, att tiden nu måste anses vara inne att använda flygmaskiner äfven i vår armé, då numera allmänt erkännes, att de på grund af de senaste stora framstegen i konstruktionen kunna göra krigföringen ytterst viktiga tjänster.

Chefen för generalstaben, hvilkens yttrande i ärendet inforrats, har framhållit, att då konstruktionen af flygmaskiner tvifvelsutan nått en viss höjd och erfarenheten gifver vid handen, att de hafva en stor framtid för sig i såväl den strategiska som den taktiska spaningen, så är det synnerligen önskvärdt, att detta tekniska hjälpmedel blifver företrädt inom armén. Chefens för fortifikationem förslag, som utgör en inledning härtill, har därför tillstyrkts jämväl af chefen för generalstaben.

Såsom känt är hafva flera länder med högt utveckladt krigsväsende redan förskaffat sig en afsevärd mängd af flygmaskiner, och jämväl vår

flotta har på enskild väg erhållit en dylik maskin. Tiden synes mig sålunda vara inne att utröna detta nya tekniska hjälpmedels användbarhet och betydelse äfven för vår armé. Till anskaffnings- och uppsättningskostnaden för en flygmaskin, beräknad till 44,400 kronor, komma emellertid kostnader för öfningar och underhåll m. m. Dessa hafva af chefen för fortifikationen beräknats till 19,600 kronor, däri inberäknadt dubbelt dagtraktamente på grund af den med öfningarna förenade risken. Då likväl äfven i detta fall torde böra beräknas allenast enkelt dagtraktamente, synes mig beloppet 19,600 kronor kunna nedsättas med 1,000 kronor. Totalkostnaden för ifrågavarande anskaffning och uppsättning samt försök under ett år blifver på så sätt 63,000 kronor.» Under framhållande af att anskaffningen borde möjliggöras redan under den närmaste tiden, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen afgifva omförmälda förslag.

Till utskottet har från landtförsvarsdepartementet öfverlämnats afskrift af en skrivelse från Svenska Aeronautiska Sällskapet, hvilken afskrift utskottet ansett sig böra till Riksdagens kännedom bifoga detta utlåtande (se Bilaga).

Med tillstyrkande af hvad Kungl. Maj:t i förevarande ärende föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må till anskaffning af en flygmaskin samt öfningar med densamma m. m. å extra stat för år 1913 bevilja 63,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af omhänderhafvande medel under år 1912 förskjuta beloppet för att sedermera ersättas af ifrågavarande anslag.

Stockholm den 9 februari 1912.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation:

af herrar *A. C. Lindblad, F. W. Thorsson, K. V. Rydén* och *N. E. Lindberg:*

»Kungl. Maj:ts förslag om anskaffande af en första flygmaskin för militära ändamål torde, enligt vår uppfattning, utgöra inledningen till införande af ett helt nytt vapen med ganska bestämda utsikter till stora framtida statsutgifter. Det synes oss därför nödvändigt, att denna fråga från början behandlas i samband med åtskilliga andra af de spörsmål, som hänskjutits till försvarsberedningarnas pröfning. Det torde i det hänseendet blott behöfva erinras därom, att en flygflotta gifvetvis kommer att öfvertaga en afsevärd del af den spaningstjänst, som nu påhvilat kavalleriet, hvilken omständighet i sin ordning bör föranleda till en minskning af kavallerivapnet. Då utvecklingen af flygvapnet sålunda synes böra gå hand i hand med en minskning af kavalleriet, ha vi ansett Riksdagen icke böra, utan att samtidigt pröfva båda dessa angelägenheter, och utan att försäkra sig om tillräckliga garantier för att besparingar göras, där sådana böra vara en gifven följd af teknikens egen utveckling, fatta beslut om införandet af ett nytt vapen af sådan betydelse som det nu ifrågasatta.

I anslutning till denna uppfattning ha vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

Afskrift.

Bilaga.

Till Konungen.

Till Styrelsen för Svenska Aeronautiska Sällskapet har inkommit en skrifvelse af följande lydelse:

»Af Kungl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års Riksdag framgår, att anslag begärts till inköp af ett aeroplan för arméns räkning. Det gäller här således inköp af en flygmaskin af antingen biplan- eller monoplantyp.

Då det emellertid ännu är tvifvel underkastadt, hvilken af dessa typer, som från militär synpunkt är den bästa, och då det väl äfven af andra skäl vore synnerligen önskvärdt att samtidigt få pröfva båda dessa slag af aeroplan, hafva vi undertecknade, som äro ytterst intresserade af att flygmaskinsfrågan i Sverige verkligen kommer till allsidig ompröfning och då särskildt i hvad som rör fosterlandets försvar, tänkt

oss, att därest Kungl. Maj:ts nådiga proposition blir bifallen af Riksdagen, till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp af intill kronor 30,000 för inköp af ett aeroplan af motsatt typ mot den, som armén själf kommer att anskaffa.

Såsom varande medlemmar i Svenska Aeronautiska Sällskapet skulle vi önska att detta vårt erbjudande till Kungl. Maj:t må få ske i Sällskapets namn å våra vägnar, och anhålla vi därför härigenom värdsamt att Sällskapet benäget ville åtaga sig detta uppdrag.

Stockholm den 23 januari 1912.

Carl D. Danielsson.

Allan H. Mattsson.

Carl Piltz.

Fritiof Ahlsell.»

Med nöje efterkommer Sällskapet ofvannämnda herrar medlemmars anhållan och hemställer i enlighet därmed underdånigst till Eders Maj:t att i nåder emottaga det af sagda herrar erbjudna beloppet till angifvet ändamål och på angifna grunder. Beloppet är deponerat hos Sällskapet.

Underdånigst

Svenska Aeronautiska Sällskapet

O. E. Lundholm.

v. Ordförande.

Roland Wallman.

Vidimeras ex officio: *Gust. von Rosen.*

Registrator i K. Landtf.-Dep:t, D. Nr 227.